

РОЗДІЛ I. Теоретичні засади моніторингу фінансових потоків

1.1 Сутність та призначення фінансових потоків бюджетної сфери

Державні фінанси являють собою досить розгалужену систему відносин, яка виражається формуванням і використанням централізованих на різних рівнях адміністративного поділу фондів грошових коштів. Розгалуженість цієї системи і наявність значної кількості фондів обумовлюється комплексом функцій держави і задач, які вона вирішує, а також розмежуванням функцій і повноважень між різними рівнями державної влади.

Об'єктивна потреба фінансів у державі зумовлює необхідність діяльності держави з управління фінансами. Держава керує фінансовими потоками і відносинами з їх приводу, видаючи закони, нормативно-правові акти, які містять приписи, що регулюють фінансові відносини.

Управління фінансовими потоками бюджетної сфери – це одне із найважливіших питань держави, яке включає комплекс взаємопов'язаних форм, методів та прийомів, що спрямовані на керівництво надходженням, перерозподілом та використанням бюджетних коштів для виконання поставлених перед органами управління бюджетом завдань, а також дієвого реагування на зміни у фінансовій сфері як держави загалом, так і на рівні окремих регіонів.

Оптимізація організаційної структури управління фінансовими потоками визначається чисельністю апарату, його структурою, розподілом обов'язків між відповідними державними органами та їхньою взаємодією, а також аналізуються процедури, стиль і методи роботи органів виконавчої влади. Відповідно до положень Бюджетного кодексу України (стаття 26) суть фінансового контролю на всіх стадіях бюджетного процесу повинна забезпечувати: - невідпинну оцінку достатності та відповідності діяльності бюджетної установи вимогам внутрішнього фінансового контролю, оцінку діяльності на відповідність

результатів поставленим завданням і планам, повідомляння безпосередньо керівника бюджетної установи про результати кожної перевірки.

Проблема ефективного управління фінансовими потоками стає особливо актуальною в зв'язку з відкритістю регіональної економіки, прискореною динамікою господарського життя, швидко прогресуючою напруженістю ресурсного забезпечення, прискоренням фінансових і інформаційних потоків, зниженням їх керованості. Зміни, що відбуваються вимагають розробки та впровадження аналітико-системної методології в практику управління фінансовими потоками на державному рівні.

Фінанси – це одна з найбільш важливих економічних категорій. Фінанси, як історична категорія, є так званим продуктом наявності держави і товарно-грошових відносин. Вони виникли в умовах регулярного товарно-грошового обігу у зв'язку з розвитком держави і потребою у фінансових ресурсах для розширеного відтворення та задоволення суспільних потреб.

Фінансові потоки держави проводять і являють собою кругообіг товарів ,послуг, доходів, фінансових і не фінансових активів та заборгованості в розрізі як національної економіки так і окремих секторів.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженням значення поняття "фінансові потоки", їх характеристики, складу, інструментам і факторам регулювання приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема Г.Азаренкова, М. Деркач, О.Майборода, Ю. Плущевська, Л.Старікова, О.Хавтур, В.Черевко та ін. Але проблема регулювання фінансових потоків державного бюджету всерівно потребує поглибленого дослідження.

В.Черевко пояснює сутність фінансового потоку як сукупність потоків доходів або витрат усіх суб'єктів економічної системи.

Вчені Ю.Плущевська та Л.Старікова визначають під «Фінансовими потоками» - зміни фінансових активів та зобов'язань секторів економіки за період здійснення фінансових операцій". Таке визначення більш доречно використовувати не з точки зору висловлювання суті категорії, а з погляду визначення напрямків дослідження фінансових потоків.

М.Деркач розглядає фінансові потоки сектора загального державного управління, значення яких зводиться до відповідності фінансових ресурсів, зафіксованих за кожним етапом державного управління. В формуванні розподілу первинного доходу і вторинного розподілу доходу фінансові потоки загального державного управління доповнюються надходженнями податків на доходи та майно, внесками на соціальне страхування, чистими надходженнями доходів від власності, трансфертами, які формують наявний дохід сектора загального державного управління.

Мета роботи - дослідити сутність і структуру фінансових потоків, а також їх загальну структурно-логічну модель та напрямки оптимізації, визначити теоретичну сутність системи моніторингу управління фінансовими потоками з позиції загального підходу та його диференціації, а також послідовність окремих операцій його здійснення.

Сутність фінансових потоків являє собою організований процес перевірки виконання усіх управлінських рішень у сфері їх формування з метою покращення впровадження розробленої політики розвитку і намічених показників бюджетів різних рівнів.

Фінансові потоки держави є системою, що забезпечує утворення, розподіл і витрачання певних грошових державних фондів. З допомогою державних фінансів держава розподіляє і перерозподіляє значну частину валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин. В Україні державні фінанси як провідна сфера фінансової системи держави опосередковують майже 80 % усіх фінансових ресурсів і охоплюють різноманітні фінансові інституції, за допомогою яких держава здійснює свою фінансову діяльність. До складу державних фінансів включають: сукупність усіх бюджетів держави; централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення; фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит; державне особисте і майнове страхування.

Функціонування державних фінансів невіддільне від держави. Їх необхідність трактується тим, що за будь-якого типу економічної системи основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих

потреб, які не можуть бути задоволені через ринковий механізм, тобто через попит і пропозицію, а також особисто кожним громадянином з огляду на відповідні об'єктивні причини. До цих потреб належать, перебудова економіки, охорона та захист навколишнього середовища, правопорядок, проведення фундаментальних наукових досліджень, загальна освіта, підготовка кадрів, соціальне забезпечення й страхування, охорона здоров'я. Виходячи з цього держава будує свою фінансову політику, визначаючи рівень втручання у господарську діяльність виробничих структур і соціального забезпечення своїх громадян. Від цих факторів залежить, яка частка валового внутрішнього продукту має зосереджуватися у фінансових інституціях, створюваних державою.

Можна визначити такі типи фінансових потоків:

- - загальний вхідний фінансовий потік держави, який формується у разі існування потоку фінансових ресурсів від господарюючих суб'єктів до держави з метою формування бюджетів різних рівнів. До цих фінансових потоків також слід віднести потоки фінансових ресурсів, які утворюються у разі зовнішніх зв'язків держави завдяки відповідній мережі установ (такі як митниця, Національний банк України);
- - горизонтальні фінансові потоки, які пов'язані з рухом фінансових ресурсів з метою реалізації програм бюджетів відповідних рівнів та економічними зв'язками між різними суб'єктами господарювання;
- - вихідні фінансові потоки держави, що формуються в процесі руху відповідних фінансових ресурсів для покращення соціальної інфраструктури, утримання установ невиробничої сфери відповідних територій. Серед цих потоків слід також розрізняти потоки фінансових ресурсів типу трансфертів, субвенцій, субсидій, дотацій і цільових позик від суб'єктів вищестоящих рівнів, а також цінності корисного ефекту.

Об'єктом управління фінансових потоків є фінансові ресурси бюджетної системи України, порядок формування та використання яких керується нормативно-правовими актами.

Суб'єктом управління виступають органи державного управління (рис.), які, поділяються на дві групи: загальнодержавні органи управління та органи оперативного управління.

Рис. 1. Структура органів управління фінансовими потоками відповідно до виконуваних ними функцій

До загально-державних органів управління фінансовими потоками можна віднести уповноважені законодавчими актами органи державної виконавчої влади, які окрім функцій загально-державного управління виконують роль щодо формування й забезпечення реалізації економічної політики, визначення правових основ регулювання економічних правовідносин, проведення контролю за додержанням законодавства країни.

А під оперативним управлінням розуміють сукупність заходів, що проводяться на основі оперативного аналізу конкретної фінансової ситуації для досягнення максимального результату при мінімальних витратах шляхом зміни напрямів грошових потоків та маневрування фінансовими ресурсами.

Теперішній стан державних фінансів потребує більш посиленого контролю за витрачанням бюджетних коштів органами центральної виконавчої влади та місцевого самовря

Покращення організації системи державного фінансового контролю повинно бути забезпечене діяльністю всіх організацій, які входять до структури державного контролю на рівні різних ланок державної влади.

Ефективність реалізації фінансової політики залежить від багатьох чинників, серед яких особлива роль належить фінансовому контролю. Саме він забезпечує зворотний зв'язок між наміченими і досягнутими результатами. Фінанси є дуже складною системою відносин, вони мають чітко виражений суперечливий характер. Звичайно, що у процесі вироблення засад і напрямів фінансової політики треба максимально врахувати всі обставини і специфіку використання фінансових інструментів. Так як економічна і політична ситуація в країні постійно змінюється, то це впливає на характер і напрями дії фінансових потоків. Державі необхідний постійний моніторинг фінансових потоків, який дав би змогу відстежувати успішність реалізації фінансової політики та дійовість і відповідність

Моніторинг, як особлива форма фінансового контролю, є важливою підсистемою економічного та державного контролю, діяльністю процесу управління. Як підсистема економічного контролю, моніторинг перебуває у відносинах субординації в системі основних взаємин, як складова державного контролю - в межах суспільних відносин.

За своєю суттю фінансовий контроль - це комплекс заходів, які здійснює держава з метою успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів. У кожній країні для незалежності фінансового контролю застосовують заходи стосовно порядку призначення на посади відповідальних осіб, їх зміни, матеріального забезпечення. Контроль фінансових потоків буде ефективним тільки в тому випадку, коли його діяльність буде мати взаємозв'язок з діяльністю законодавчих установ.

Особливістю моніторингу є те, що він в порівнянні з іншими видами контролю не є разовим заходом, а здійснюється постійно або впродовж певного тривалого проміжку часу

Отже, моніторинг є особливою формою фінансового контролю, адже:

- мета моніторингу полягає у виявленні фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з відмиванням злочинних доходів, здійснюється за допомогою методів спостереження та перевірки;

- моніторинг фінансових потоків здійснюється за допомогою методів спостереження та перевірки;

Суб'єкт моніторингу - це орган чи особа, які відповідно до визначених законодавством повноважень мають право здійснювати фінансовий контроль.

Об'єкт моніторингу - це повний комплекс або окремі етапи фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, на які спрямовано контрольні заходи суб'єкта фінансового контролю.

Бюджетний моніторинг —є процес збору та аналізу даних про видатки та показники виконання бюджетної програми, що досягаються в ході її реалізації, метою державного фінансового контролю - забезпечення дотримання принципів законності, доцільності та ефективності розпорядчих і виконавчих дій з управління державними фінансовими ресурсами, матеріальними цінностями і нематеріальними об'єктами, їх збереження та збільшення для виконання функцій держави.

Призначення моніторингу фінансових потоків полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування та ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи.

Органи державної влади, що здійснюють контроль фінансових потоків.

- **Рахункова палата** - законодавчий контроль, супровідний контроль на всіх стадіях: від планування бюджету до звіту про його виконання;
- **Міністерство фінансів України** - на кожній стадії бюджетного процесу;
- **Державна податкова адміністрація** - на стадії збирання доходів і формування бюджетних ресурсів;
- **Державне казначейство України** - на стадії виконання бюджету;
- **Державна контрольно-ревізійна служба** - на стадії здійснення видатків і звітності;
- інші органи центральної виконавчої влади - спеціалізований контроль, визначений законодавством

Рахункова палата України – проводить здійснення контролю своєчасного виконанням видаткової частини Державного бюджету, витрачанням бюджетних коштів за обсягами, структурою і за цільовим призначенням.

- Здійснює контролювання за виконанням Державного бюджету України, фінансуванням загально-державних програм у частині, яка стосується використання коштів Державного бюджету;
- Контролює ефективність управління фінансами Державного бюджету України Державною казначейською службою України, законність і своєчасність руху коштів Державного бюджету України;
- Розробляє заходи щодо пошуку можливостей і нових джерел залучення додаткових надходжень до Державного бюджету України і дає нові відповідні пропозиції Міністерству фінансів України.

Міністерство Фінансів України є центральним органом державної виконавчої влади, підвідомчим Кабінету Міністрів України, у сфері оперативного управління фінансовими потоками, основними функціональними обов'язками якого є:

- Визначення головних організаційних, методичних засад бюджетного планування, загальний рівень доходів і видатків бюджету, обсяг його фінансування для підготовки пропозицій до проєкту Державного бюджету України;
- Підготовка проєкту закону про Державний бюджет України на поточний рік
- Підготовка планових пропозицій щодо внесення змін до Державного бюджету України;
- Розробка та доведення до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів, визначення порядку та строку їх подання;
- Здійснення у межах своїх повноважень контролю за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу;
- Координація, погоджування у межах своїх повноважень діяльності центральних органів

своєчасного і повного надходження податків, зборів до державного та місцевих бюджетів;

- Проведення прогнозування на поточний період і на перспективу податкові надходження до бюджету, підготовка пропозиції щодо дієвого поділу фінансових ресурсів для забезпечення державних витрат.

Державна казначейська служба України - (Казначейство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який впроваджує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Державна казначейська служба займається проведенням моніторингу витрачання коштів державного бюджету установами і організаціями відповідно до їх кошторисів оперативно в час їх витрачання, вирішує комплекс завдань, пов'язаних з виконанням державного бюджету – від контролю за надходженням фінансових ресурсів у вигляді доходів до їх проходження через відповідні фінансові установи безпосереднім розпорядникам бюджетних коштів.

Функціональним обов'язком служби є:

- Здійснення розрахунково-касового обслуговування розпорядників одержувачів бюджетних коштів;
- управління фінансовими ресурсами;
- розподіл коштів між державним бюджетом – беззаперечне списання коштів із рахунків, на яких обліковуються кошти державного та місцевих бюджетів і бюджетних установ;
- взаємні розрахунки між державним бюджетом а також між рівнями місцевих бюджетів у встановленому порядку;
- ведення бухгалтерського обліку операцій з виконання державного та місцевих бюджетів, складання звітів про виконання державного, місцевих і зведеного бюджетів та подання звітності до органів законодавчої та виконавчої влади;

Державна податкова адміністрація України

Центральний орган виконавчої влади який спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів в основу діяльності якого покладено виконувати державний фінансовий контроль

У сфері управління фінансовими потоками здійснюються перевірки використання бюджетних коштів, отриманих на виконання державних програм, перевірки фінансово-господарської діяльності зокладно стосується бюджетних позик, кредитів, гарантованих коштами бюджетів, цільового використання дотацій та субсидій, інших бюджетних асигнувань, коштів державних цільових фондів, належного виконання державних контрактів, проавансованих за рахунок бюджетних коштів, а також у передбачених законодавством випадках використання коштів, що залишаються у розпорядженні суб'єкта господарювання у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів.

Основними завданнями уряду в управлінні фінансовими потоками мають стати розроблення поняття фінансової стратегії, визначення першочергових переваг спрямування грошово-кредитних та капітальних ресурсів за напрямками управління з ціллю регулювання економіки держави, зупинення спаду та подальшого збільшення обсягів фінансових ресурсів. Дії уряду повинні базуватися на довготермінових, стратегічних засадах, методах та інструментах макроекономічної та структурної політики, спрямування на зростання виробництва, поліпшення інвестиційного клімату, заохочування внутрішнього нагромадження і, як зворотний процес, сприяти дієвому управлінню фінансовими потоками, розв'язання боргової проблеми, недопущення боргової кризи держави.

Результативність управління фінансовими потоками достатньо тісно пов'язана з організацією системи управління, впливом державних органів на фінансові механізми секторів економіки. Взаємодія фінансових потоків різних секторів економіки зумовлює необхідність застосування системного підходу до їх формування і регулювання.

Державна аудиторська служба України

- Підсумовує практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, вносить пропозиції щодо покращення законодавства, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів.

- здійснює контроль у: міністерствах, інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах, суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно

- Здійснює державний фінансовий контроль через проведення: державного фінансового аудиту; перевірки закупівель; інспектування; моніторингу закупівель;

- Проводить оцінювання управління бюджетними коштами, досягнення їх економії, стану фінансової і господарської діяльності, ефективності і результативності в діяльності підконтрольних установ;

- Вживає в межах своїх повноважень, передбачених законодавством, заходів щодо усунення виявлених порушень та запобігання їм у подальшому, а саме: проводить аналіз стану дотримання фінансової та бюджетної дисципліни, виявляє причини та умови, що призвели до недоліків і порушень, підготовляє рекомендації та пропозиції щодо їх усунення і запобігання їм у подальшому; подає рекомендації та пропозиції Кабінету Міністрів України, міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування та керівникам установ; проводить контроль за станом врахування і впровадження поданих рекомендацій та пропозицій;

- Проводить оцінку правдивості фінансової звітності підконтрольних установ;

- Здійснювати на підприємствах, в установах та організаціях зустрічні звірки з метою документального та фактичного підтвердження впливу обсягу і

якості операцій та розрахунків для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку підприємства, установи та організації, що контролюється

- Здійснює розгляд листів, заяв і скарг про факти порушення законодавства з фінансових питань та бюджетного законодавства, вживає відповідних заходів для щодо їх усунення;

- Подає щомісяця Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України і Мінфіну звіти про сумарні результати контролю за дотриманням бюджетного законодавства;

Здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Держаудитслужби;

- організовувати проведення перевірок робочими групами центральних органів виконавчої влади;

- пред'являти керівникам та іншим особам підприємств, установ та організацій, що контролюються, обов'язкові до виконання вимоги щодо усунення виявлених порушень законодавства;

- при виявленні збитків, завданих державі чи підприємству, установі, організації, яка контролюється, визначати їх розмір в установленому законодавством порядку;

1.2. Методи моніторингу фінансових потоків у бюджетній сфері

Методи моніторингу - це конкретні способи контролю і прийоми його здійснення. До них відносяться перевірки, експертизи, обстеження, аналіз і ревізії. Перевірки здійснюються з метою докладного вивчення окремих питань складання і виконання бюджету. Використання тих чи інших методів перш за

все залежить від компетенції органу контролю, поставлених перед ним цілей і задач, моменту проведення фінансового контролю.

Обстеження має на меті глибоке знайомство з окремими елементами бюджетного процесу. Обстеження дозволяє виявляти позитивні і негативні елементи, які впливають на ефективність діяльності суб'єктів бюджетного процесу, зробити висновки щодо поліпшення їх роботи.

Аналіз як метод контрольної роботи являє собою дослідження бюджетного процесу в цілому а також окремих елементів. Головне завдання аналізу - це оцінка рівня бюджетної роботи, а також викриття проблем та встановлення їх причин, пошук шляхів вирішення цих проблем і напрямів покращення бюджетного процесу.

До основних аналітичних методів можна віднести: побудову системи взаємопов'язаних таблиць, конкретизований аналіз окремих статей доходів і видатків, факторний аналіз.

Ревізія - це метод системних контрольних дій, направлених на всебічну перевірку діяльності всіх суб'єктів процесу для встановлення законності здійснених операцій, дотримання фінансової дисципліни, порядку і правил організації обліку, достовірності звітності. В залежності від об'єкту і обсягу матеріалу, який використовується, ревізії діляться на повні, часткові, тематичні, комплексні, наскрізні.

Раніше, ревізія сприймалася як універсальний засіб, здатний подолати всі вади функціонування фінансового та господарського механізмів. Проводилася ревізія, в основному, з метою встановлення вад і порушень. За такої інтерпретації фінансовий контроль поставав у вигляді окремих ізольованих частин, порушувалося цілісне уявлення про контроль як окрему функцію управління. Загалом, поняття контролю значно ширше, ніж поняття ревізії. Наукову проблематику ревізії слід розглядати у складі фінансового контролю, який включає питання теорії, організації контролю на будь-якому рівні ієрархії з усією різноманітністю видів, форм і методів контролю.

Термін проведення ревізії - не більш як 30 днів (але може бути збільшений лише з дозволу керівника держоргану що призначив ревізію)

Головна ціль ревізії – виявити господарські та фінансові порушення, зловживання, факти крадіжок, марнотратства, встановити причини та умови, які їм сприяли, а також винних у цьому осіб, вжити відповідних заходів до відшкодування завданих збитків, шкоди, організувати розробку заходів по усуненню недоліків та порушень, а також притягнути до відповідальності (адміністративної або кримінальної) осіб, які допустили правопорушення.

Тематичні ревізії - це перевірка ряду суб'єктів з окремих питань. Їх цільова мета - це контроль збереження матеріальних цінностей, розрахунків з бюджетом, державними цільовими позабюджетними фондами. Такі перевірки здійснюють вищестоящі і державні органи контролю відповідно до специфіки виконуваних ними функцій.

Повні ревізії передбачають контроль загальної діяльності, при часткових ревізіях перевіряють лише окремі елементи бюджетного процесу або окремі операції з виконання бюджету і використання бюджетних коштів.

Комплексні ревізії дозволяють глибоко вивчити широке коло питань, які характеризують всі сторони фінансових процесів чи діяльності окремих суб'єктів. Ці ревізії проводяться ревізійними групами, до складу яких входять спеціалісти з різних напрямів.

Наскрізні ревізії охоплюють всі напрями та елементи бюджетної роботи та всіх суб'єктів бюджетного процесу певного бюджету.

Експертиза - це дослідження певного питання, яке потребує спеціальних знань, з метою формулювання об'єктивного висновку стосовно поточного стану відповідного явища (об'єкта), а також його ймовірних станів у майбутньому

Провідна роль у регулюванні їх потоків, раціональному й ефективному використанні належить системі державного фінансового контролю, до якої належать:

Методи моніторингу Рахунковою палатою України. Рахункова палата, як вищий орган фінансового контролю в Україні, здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про Рахункову палату», інших нормативно-правових актів України.

У межах встановлених повноважень Рахункова палата України проводить експертизу проектів Державного бюджету України, а також проектів законів та інших нормативних актів, міжнародних договорів України, загальнодержавних програм та інших документів, що стосуються питань державного бюджету і фінансів України. Також фахівці Рахункової палати аналізують і досліджують порушення і відхилення бюджетного процесу, готують і вносять до Верховної Ради України пропозицій щодо їх усунення, а також удосконалення бюджетного законодавства в цілому.

Діяльність Рахункової палати спрямована на забезпечення належного контролю за раціональним використанням бюджетних коштів. В умовах дефіциту централізованих фінансових ресурсів в Україні, перед Рахунковою палатою постають нові виклики, які вимагають конкретних дій з виявлення та попередження нецільового використання бюджетних ресурсів.

Рахункова палата здійснює зовнішній контроль у формі ревізії, перевірки, яка є одним із видів діяльності Рахункової палати.

Система контролю Рахункової палати України - являє собою комплекс передбачених Законом України "Про Рахункову палату" експертно-аналітичних, інформаційних, перевірочних, ревізійних та інших видів і методів діяльності, що забезпечують виконання Рахунковою палатою покладених на неї завдань. Виконання аудиторських процедур може супроводжуватись із застосуванням таких методів, як: перевірка, запит, анкетування, підтвердження, перерахунок, аналітичні процедури.

- Перевірка бухгалтерських документів дає аудиторські докази різного рівня надійності залежно від їх характеру та джерела їх отримання.
- Запит полягає у пошуку інформації, яку можна отримати від обізнаних осіб.

Процедура опитування може бути як у вигляді формальних письмових запитів, так і у вигляді неформального усного опитування працівників об'єкту аудиту. Відповіді на запит можуть дати інформацію, якою аудитор раніше не володів чи яка підтверджує аудиторські докази.

- Анкетування - це один із прийомів опитування, що полягає в отриманні від працівників об'єкта аудиту та третіх осіб відповідей на заздалегідь сформульовані запитання.

Підтвердження полягає в отриманні аудитором підтверджувальної інформації, яка міститься в бухгалтерських регістрах. Наприклад, аудитор, як правило, шукає пряме підтвердження сум дебіторської заборгованості, зв'язуючись із боржниками об'єкта аудиту.

- Перерахунок полягає в перевірці арифметичної точності первинних документів і регістрів обліку або в самостійному здійсненні безпосередніх підрахунків.

- Аналітичні процедури передбачають оцінку фінансової інформації шляхом аналізу імовірних зв'язків між фінансовими та нефінансовими даними та, зокрема, включають дослідження виявлених відхилень та взаємозв'язків, які суперечать іншій доречній інформації або мають відхилення від очікуваних величин. Наприклад, це порівняння фінансової інформації з інформацією за минулі періоди, що піддаються порівнянню; плановими розрахунками, такими як бюджети, прогнози; очікуваннями аудитора тощо.

Методи моніторингу Державною податковою інспекцією України

Податковий контроль — це сукупна система заходів, що вживаються державними контролюючими органами для контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків та зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

До методів контролю можна віднести такі контрольні процедури: логічна, формальна, та арифметична перевірка документів; юридична оцінка усіх господарських операцій, що відображені в документах; зустрічна перевірка; економічний аналіз (для документального податкового контролю); отримання пояснення; оглядання приміщень та територій, що використовуються для отримання доходу; інвентаризація.

Погоджуючись із визначеним переліком методів контролю, можна зауважити, що в залежності від мети та самостійного відокремлення, контрольні процедури можуть визначатися спершу як форма контролю, а потім як його метод. Якщо перераховані дії є способом прояву певної форми контролю, то таку контрольну процедуру слід вважати як метод; якщо контрольна процедура застосовується як самостійний захід, то її треба розуміти як окрему форму контролю. Тому, якщо перелічені дії є засобом проведення певної форми контролю, їх доречно вважати методами.

З кожним роком все більше науковців визнають застосування в проведенні фінансового контролю метод тестування, анкетування, інтерв'ю, які властиві психологічним методам дослідження. Якщо спробувати застосовувати методи психологічного дослідження при проведенні податкового контролю то це надасть можливість зняти психологічне напруження як для податківців, так і для тих, кого перевіряють ну і відповідно створити реально довірчі партнерські взаємовідносини між платниками податків і органами Державної податкової інспекції України.

Ватро зауважити, що ефективність і дієвість податкового контролю залежить від конкретного визначення та законодавчого закріплення його об'єкта і предмета і характеризується рівнем надходжень в бюджетну систему податкових доходів та інших обов'язкових платежів, повнотою обліку платників податків і об'єктів оподаткування, якісністю податкових перевірок, зменшенням по кількості судових розглядів та скарг платників податків на дії суб'єктів податкового контролю, зменшення часу на контакти з платниками податків.

Методологічну базу податкового контролю охоплюють принципи його здійснення – аксіоматичні поняття, що визначають організацію й ефективне виконання податкового контролю, якими повинні керуватися суб'єкти податкового контролю при здійсненні ними контрольних заходів у сфері оподаткування.

Методи податкового контролю можна поділити на:

- Загально-наукові;
- Спеціальні .

Загальнонаукові методи контролю (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, математичне моделювання, абстрагування, статистичні методи, логічний метод, порівняльний метод) в даному випадку не створюють наукового інтересу, так як застосовуються у багатьох сферах.

Спеціальні методи податкового контролю можна поділити на методи документального та фактичного контролю.

Методи документального податкового контролю передбачають здійснення перевірочних заходів через документацію, яку веде та подає до контролюючих органів платник податків у процесі здійснення своєї діяльності. До таких методів належать:

- Формальний контроль – передбачає перевірку документів на відсутність або невідповідність окремих реквізитів. При перевірці необхідно уважно перевіряти первинні документи, які дають сумнів з якихось причин. У податковій практиці досить часто зустрічаються випадки, коли ревізори роблять поспішні висновки про недостовірність документів за формальними ознаками, також згідно чинного Податкового кодексу забороняється вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів тільки за винятком випадків, передбачених кримінально-процесуальним законодавством.
- Арифметичний контроль – спрямований на дослідження правильності підрахунків і обчислень в облікових та звітних документах контрольованих суб'єктів.
- Нормативний контроль – полягає у встановленні відповідності первинних і звітних документів, а також механізмів нарахування податкових платежів, відображених у них чинному податковому законодавству.
- Взаємозвірка документів – метод документального податкового контролю, який передбачає порівняння показників первинних і звітних документів суб'єктів господарювання, що виступають контрагентами або є пов'язаними особами. Найефективнішим такий вид контролю є щодо визначення правильності нарахування податкового зобов'язання та

податкового кредиту по ПДВ та розрахунку податку на прибуток підприємств.

Фактичний податковий контроль спричиняє використання контролюючими органами своєрідних прийомів і способів, що дозволяють встановити фактичні дані щодо кількісних та якісних показників об'єктів оподаткування, їх відповідності даним податкового обліку.

Працівники Державної податкової інспекції відповідно до ст. 20 Податкового кодексу України, мають повноваження доступу під час проведення перевірок до територій, приміщень (тільки за виїзном житла) та іншого майна, що використовуються для провадження господарської діяльності або є об'єктами оподаткування, чи використовуються для отримання прибутку, чи взаємопов'язані з іншими об'єктами оподаткування та можуть бути джерелом погашення податкового боргу.

Основними методами фактичного податкового контролю є:

- Інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань.
- Обстеження – полягає в огляді територій та приміщень, які використовуються у процесі господарської діяльності платника податків, з метою виявлення можливих ознак заниження податкових зобов'язань. Обстеження проводять зазвичай у процесі попереднього контролю.
- Опитування – метод контролю, який полягає у зборі інформації, що стосується діяльності платника податків з його працівників, а також будь-яких осіб, які можуть нею володіти.
- Експертна оцінка – це метод фактичного контролю, що ґрунтується на проведенні кваліфікованими фахівцями експертизи реальних обсягів і якості виконаних робіт. При потребі, до проведення перевірки залучаються поняті, перекладачі та спеціалісти відповідного профілю.

Закріплення форм і методів здійснення контрольної діяльності на належному законодавчому рівні має важливе значення для захисту і збереження балансу інтересів зобов'язаних і уповноважених осіб при здійсненні податкового контролю. Проте, ефективність окремих заходів податкового контролю багато в

чому буде залежати від послідовності і поєднання вживаних при їх проведенні методів податкового контролю.

Тому податкові органи розробляють різного роду методичні рекомендації, вказівки, що містять рекомендації по найефективнішому здійсненню тих або інших видів контрольних заходів.

Методи моніторингу фінансових потоків Державною Казначейською службою України:

На основі моніторингу й проведенні аналізу інформації про проведені операції з бюджетними коштами, оцінки показників виконання бюджету Казначейство проводить планування і підготовку оперативних прогнозів щодо надходження коштів та здійснення видатків. У співпраці з Національним банком управляє бюджетними потоками держави, забезпечує сприятливі умови для їхнього використання як важливого чинника розвитку держави. Маючи достатню інформаційну базу зі всього спектру показників виконання бюджету, органи казначейства беруть участь у плануванні доходів і видатків бюджету, прогнозуванні й оцінці ефективності державних цільових програм. Участь органів казначейства у формуванні прогнозних та планових показників бюджету, поряд з іншими органами виконавчої влади, дає змогу забезпечити комплексний підхід до управління державними фінансами. Завдяки інформації, яку Державна казначейська служба надає відповідним органам державної влади, вони мають змогу адекватно оцінювати, прогнозувати й оперативно коригувати управлінські рішення у бюджетній сфері.

Предметом казначейського контролю є кошти державного та місцевих бюджетів як на етапі їх формування, так і на етапах розподілу і використання; фінансові ресурси, що виділяються у вигляді субсидій, субвенцій та інших міжбюджетних трансфертів, що мають цільове призначення і надаються з державного бюджету місцевим бюджетам

Об'єктом казначейського контролю є фінансово-господарські операції, що проводяться розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів

Казначейському контролю фінансових потоків, притаманний метод дослідження її специфічного предмета. Під методом казначейського

контролю треба розуміти способи, шляхи досягнення даного виду контролю - ефективного і цільового формування та витрачання державних фінансових ресурсів. Особливість казначейського контролю полягає в тому, що метод його проведення - **санкціонування**, тобто він проводиться на стадії попереднього використання бюджетних коштів і є попереднім і поточним. Контроль фінансових потоків не заснований на звітах і підсумкових результатах, а відбувається в самому процесі виконання бюджету і дозволяє не тільки проаналізувати порушення, а головне не допустити або запобігти його. При застосуванні методу казначейського контролю враховуються вимоги законності, достовірності, доцільності та ефективності бюджетних витрат, а також вимоги бюджетного обліку, методологічних прийомів економічного аналізу та іншої інформації в поєднанні з дослідженнями фактичного стану об'єктів контролю.

У процес здійснення контролю за цільовим витрачанням бюджетних коштів органи Державної казначейської служби України здійснюють попередній контроль на стадії **санкціонування** дозволу на витрачання бюджетних коштів; поточний контроль у процесі оплати рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; наступний – на етапі складання бухгалтерських балансів та звітів про виконання бюджетів.

Методи моніторингу Міністерством фінансів України Особлива роль у здійсненні фінансового контролю належить спеціалізованим органам державної виконавчої влади з управління фінансами, для яких сама фінансова діяльність є основною. Вони становлять єдину систему фінансово-кредитних органів. Її очолює МФУ яке здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, за додержанням установами НБУ і комерційних банків правил касового виконання Державного бюджету України щодо доходів. Крім того, Мінфін України встановлює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання державного і місцевих бюджетів, кошторисів витрат бюджетних установ, встановлює форми обліку та звітності з касового виконання бюджетів.

Міністерство фінансів України здійснює контроль за випуском та обігом цінних паперів, веде загальний реєстр випуску цінних паперів в Україні, видає дозволи на здійснення діяльності з випуску й обігу цінних паперів, а також контролює зберігання й ефективність використання закріпленого за підприємствами, установами та організаціями державного майна. У межах встановлених повноважень Мінфін України проводить у міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, в установах банків та інших фінансово-кредитних установах усіх форм власності перевірки фінансово-бухгалтерських документів, звітів, планів, кошторисів та інших документів щодо зарахування, перерахування і використання бюджетних коштів, а також одержує пояснення, довідки й відомості з питань, що виникають під час перевірки.

Для здійснення контролю Міністерство Фінансів України має право:

- одержувати в установленому порядку матеріали щодо надходження та використання коштів цільових бюджетних і державних позабюджетних фондів, їхні кошториси та звіти про їх виконання;
- одержувати від центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій усіх форм власності дані, необхідні для здійснення контролю за раціональним і цільовим витрачанням коштів, що виділяються з бюджету;
- одержувати в установленому порядку від установ банків та інших фінансово-кредитних установ довідки про операції та стан поточних бюджетних рахунків підприємств, установ та організацій усіх форм власності, що використовують кошти Державного бюджету України і державних позабюджетних фондів;

Державна аудиторська служба України

На сьогодні важливе значення для чіткої організації роботи органів державної аудиторської мають різноманітні інструкції, методичні рекомендації, методичні вказівки тощо, в яких приділяється увага конкретним питанням організації та

проведення контрольних заходів, накладенню стягнень тощо - це, в свою чергу, деталізує положення Закону і усуває та послаблює його недоліки.

Головною метою державної аудиторської служби є проведення державного аудиту за витрачанням коштів, матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності в міністерствах, відомствах, державних комітетах, державних фондах, бюджетних установах, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують фінансування з бюджетів усіх рівнів та державних валютних фондів, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому.

Державний аудит здійснюється методом ревізій і перевірок.

Державній аудиторській службі надається право:

1) перевіряти в процесі державного фінансового контролю грошові та бухгалтерські документи, звіти, кошториси й інші документи, що підтверджують надходження і витрачання коштів та матеріальних цінностей, документи щодо проведення закупівель, проводити перевірки фактичної наявності цінностей ;

2) безобмеженого доступу в ході державного фінансового контролю на склади, у сховища, виробничі та інші приміщення, що належать підприємствам, установам та організаціям, що контролюються; призупиняти в межах своїх повноважень бюджетні асигнування, зупиняти операції з бюджетними коштами в установленому законодавством порядку, а також застосовувати та ініціювати застосування відповідно до закону інших заходів впливу у разі виявлення порушень законодавства.

3) залучати кваліфікованих, компетентних фахівців відповідних структурних органів виконавчої влади, державних фондів, підприємств, установ і організацій для проведення контрольних обмірів будівельних, монтажних, ремонтних та інших робіт, контрольних запусків сировини і матеріалів у виробництво, контрольних аналізів сировини, матеріалів і готової продукції, інших перевірок;

4) при проведенні ревізій вилучати у підприємств, установ і організацій копії фінансово-господарських та бухгалтерських документів, які свідчать про порушення, а на підставі рішення суду - вилучати до закінчення ревізії оригінали первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів із складенням опису, який скріплюється підписами представника органу державного фінансового контролю та керівника відповідного підприємства, відповідної установи, організації, та залишенням копій таких документів таким підприємствам, установам, організаціям;

5) звертатися до суду, якщо підконтрольною установою не забезпечено виконання вимог щодо усунення виявлених під час здійснення державного фінансового контролю порушень законодавства з питань збереження і використання активів.

б) проводити на підприємствах, в установах та організаціях зустрічні звірки з метою документального та фактичного підтвердження виду, обсягу і якості операцій та розрахунків для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку підприємства, установи та організації, що контролюється.

В цілях дієвості та ефективності контролю та аналізу фінансових потоків необхідно розробити найбільш інформаційні форми звітності, які відображатимуть кількісні та якісні показники, що досягаються тими чи іншими фінансово-господарськими операціями, що ініціюють фінансові потоки. Особливу увагу слід приділити звітності на рівні окремих господарюючих суб'єктів та їх взаємопов'язаних груп. Система фінансового моніторингу може розглядатися як інформаційна система, що є елементом інформаційного забезпечення економічної діагностики та прогнозування. Головною ж метою системи моніторингу є постійне покращення процесів економічної діяльності суб'єктів господарювання за допомогою інформаційних технологій. Фінансовий моніторинг економічних процесів, аналіз і рух фінансових потоків у масштабах держави мають спиратися на єдину методологію і охоплювати весь процес цього

Аудиторська перевірка може бути організована по-різному. У практиці аудиторської роботи виділяють чотири основних методи організації перевірки:

- суцільна перевірка (документальна і фактична)

- вибіркова- передбачає застосування аудиторських процедур менше ніж до 100% інформації, які дають змогу аудитору отримати аудиторські докази і, оцінивши окремі характеристики вибраних даних, поширити дієвість цих доказів на всю сукупність даних.
- аналітична- оцінка фінансових показників за допомогою вивчення можливих залежностей між ними.
- Комбінована- поєднання суцільної, вибіркової і аналітичної перевірок.

Моніторинг фінансових потоків є і має бути важливою функцією державного управління економікою та її регулювання. Завдяки моніторингу виявляються недоліки не лише у конкретній установі. Вони є показником недосконалості чинного законодавства або правозастосовної практики, тому даний вид контролю, забезпечуючи зворотний зв'язок, допомагає усунути недоліки і сприяє прийняттю досконаліших управлінських рішень у майбутньому.

1.3. Організація проведення моніторингу органами державного фінансового контролю

У організації здійснення державного фінансового контролю особлива роль належить спеціалізованим органам державної виконавчої влади з управління фінансами, для яких сама фінансова діяльність є основною. Як уже зазначалося, ці органи створено спеціально для здійснення фінансового управління.

У визначених законодавством межах **Рахункова палата України** уповноважена організовувати та здійснювати експертно-аналітичні, інформаційні та інші види діяльності, що забезпечують моніторинг за використанням коштів загальнодержавних цільових фондів, коштів позабюджетних фондів, за цільовим використанням фінансово-кредитних і валютних ресурсів під час здійснення загальнодержавних програм. Для забезпечення виконання своїх завдань контролери Рахункової палати проводять фінансові перевірки, ревізії в апараті Верховної Ради України, органах виконавчої влади, Національному банку України, Фонді державного майна України, інших підзвітних Верховній Раді України органах, у місцевих державних адміністраціях та органах місцевого самоврядування, в установах та організаціях незалежно від форм власності, в об'єднаннях громадян, недержавних фондах та інших недержавних некомерційних громадських організаціях у тій частині їх діяльності, яка стосується використання коштів Державного бюджету України.

Ревізії та перевірки Рахункової палати можуть плановими і позаплановими. Хоча, на відміну від інших контролюючих органів, які особисто виступають ініціаторами проведення позапланових перевірок, останні проводяться за рішенням колегії Рахункової палати на підставі постанов або протокольних доручень Верховної Ради України, звернень комітетів парламенту та запитів народних депутатів України, за якими парламент прийняв рішення, а також звернень та пропозицій Президента України та Кабінету Міністрів України.

Проводячи перевірки, контролери мають право отримувати від керівників установ та організацій, які є об'єктом перевірки, всю необхідну документацію та іншу інформацію що стосу

усними та письмовими поясненнями з питань, пов'язаних з проведенням перевірок. За підсумками контрольної діяльності посадові особи Рахункової палати складають довідки або акти.

При формуванні результатів контрольних заходів має додержуватися об'єктивність, достовірність, обґрунтованість і ясність опису виявлених фактів і даних. Забороняється включення до акту різних висновків, припущень та непідтверджених недостовірних даних про адміністративну, розпорядчу та фінансову діяльність об'єкта контрольного заходу. Проте, посадові особи Рахункової палати України не мають прав застосовувати до порушників фінансової дисципліни санкції. Вони можуть направляти матеріали ревізій та обстежень Кабінету Міністрів України, відповідних центральних органів виконавчої влади, Національного банку України, Фонду державного майна України, підприємств, установ та організацій для розгляду і вжиття необхідних заходів. Окрім цього, Рахункова палата України за рішенням колегії може порушувати перед Верховною Радою України, Президентом України, а також органами виконавчої влади клопотання щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у порушенні вимог чинного законодавства України, через що державі завдано матеріальної шкоди. При виявленні в час перевірок та обстежень фактів нецільового використання бюджетних коштів і розкрадання матеріальних цінностей, інших зловживань контролери Рахункової палати можуть передавати матеріали перевірок та обстежень до правоохоронних органів з інформуванням про це Верховної Ради України.

Для покращення фінансової дисципліни та реагування на підготовлені Рахунковою палатою матеріали ревізій, Президент України 19 вересня 2000 р. видав Указ, у якому зазначено правові засади про взаємодію органів державної влади з органом вищого фінансового контролю. Зокрема, Міністерству фінансів, Фонду державного майна, Державному казначейству, Державній податковій адміністрації, іншим державним контролюючим органам для забезпечення взаємодії з Рахунковою палатою необхідно сприяти діяльності Рахункової палати, надавати за її запитами інформацію про контрольну-ревізійну роботу та

інші контрольні заходи, а також забезпечувати участь своїх представників у здійсненні Рахунковою палатою контрольно-ревізійної діяльності.

Генеральній прокуратурі України, іншим правоохоронним органам було запропоновано забезпечити належний необхідний розгляд матеріалів, переданих Рахунковою палатою про виявлені факти порушень у використанні коштів Державного бюджету України, державних цільових фондів та про завдані державі збитки, а також забезпечити своєчасне інформування Рахункової палати про заходи реагування на одержані від неї матеріали.

При проведенні державного фінансового контролю важлива роль належить спеціалізованим органам державної виконавчої влади з управління фінансами, для яких сама фінансова діяльність є головною.

Як уже зазначалося, ці державні органи створено спеціально для здійснення фінансового управління, внутрішньо вони становлять єдину підсистему фінансово-кредитних органів. Цю підсистему органів очолює **Міністерство фінансів України**, основними напрямками його діяльності є розробка і реалізація фінансової політики держави, забезпечення бюджетного процесу, регулювання фінансового ринку і організації випуску цінних паперів, забезпечення міжнародних фінансових відносин держави, організація фінансових відносин у державі, матеріальному виробництві, сфері послуг. При цьому стержневою основою виступає саме бюджет. З одного боку, так чи інакше, всі сфери діяльності Міністерства фінансів відображаються в бюджеті. З другого, через бюджет достатньою мірою виконується реалізація поставлених завдань та функцій.

В своїй діяльності Міністерство фінансів керується Конституцією і законами України, постановами Верховної Ради, указами та розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України. У межах своїх повноважень Міністерство організує виконання актів законодавства України і здійснює систематичний контроль за їх реалізацією, воно узагальнює практику застосування актів законодавства з питань, що входять до його компетенції. Міністерство фінансів України має забезпечувати реалізацію поставлених пер

Матеріал представлений <http://kursovik1.ru/unikalnye-raboty-v-pdf> зи,

у зв'язку з цим воно має територіальну структуру, яка охоплює всі адміністративні утворення в країні.

В основі системи Міністерства фінансів України лежить бюджетна система України. Разом з тим, територіальні фінансові органи створюються тільки на регіональному рівні і в містах державного і обласного підпорядкування та їх районах. В містах районного підпорядкування, селах і селищах фінансові органи не створюються, а функції забезпечення бюджетного процесу покладаються, з одного боку, на районні фінансові органи, а з другого - на відповідні місцеві Ради народних депутатів. Провідне місце в системі органів Міністерства фінансів належить центральному апарату, тобто безпосередньо самому Міністерству. Воно забезпечує втілення в життя державної фінансової політики шляхом розробки економічних методів і важелів впливу на збільшення внутрішнього валового продукту і національного доходу, підвищення ефективності суспільного виробництва, аналізує показники розвитку економіки країни, здійснює заходи щодо оздоровлення фінансового стану галузей народного господарства та збільшення доходів бюджету. Міністерство фінансів організує і координує роботу по складанню і виконанню державного бюджету.

Міністерство фінансів веде достатньо велику законодавчу і методологічну роботу: займається розробкою проєктів законів України, указів Президента, декретів, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів, накази і інструкції та бере участь у розробці їх іншими органами з питань, що відносяться до компетенції Міністерства фінансів; розробляє проєкти Правил складання і виконання державного і місцевих бюджетів, класифікацію доходів і видатків цих бюджетів, калькуляцію бюджетної забезпеченості на одного жителя з урахуванням рівня розвитку соціальної інфраструктури регіонів. Воно також роз'яснює порядок застосування законодавчих та інших нормативних актів з питань фінансів.

Міністерство контролює раціональне і цільове використання коштів, виділених з державного бюджету по всіх напрямках і видах витрат; у встановленому законом порядку проводить ревізії і перевірки в концернах, асоціаціях, акціонерних, орендних, спільних підприємствах, кооперативах організаціях, здійснює заходи щодо вдосконалення структури центрального

апарату, місцевих фінансових, податкових, казначейських органів і контрольно-ревізійної служби, також проводить роботу по професійній підготовці і перепідготовці кадрів для фінансової системи, контролює цю роботу по підпорядкованих організаціях і установах.

Державна казначейська служба України була створена з метою забезпечення ефективного управління коштами Державного бюджету України, підвищення оперативності у фінансуванні видатків у межах наявних обсягів фінансових потоків у Державному бюджеті.

У межах своїх повноважень органи державного казначейства здійснюють контроль бюджетних повноважень в процесі зарахування надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів, за цільовим витрачанням коштів державного та місцевих бюджетів розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів, а також заходи з питань дотримання бюджетного законодавства, порядку ведення бухгалтерського обліку та складання звітності бюджетними установами. З цією метою при здійсненні касових видатків перевіряються всі бухгалтерські, фінансові та інші документи, що підтверджують право і законність проведених витрат. У випадку коли відбувається виявлення порушення, обов'язково складається попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення. На управління покладається завдання організації здійснення виконання Державного бюджету, контролю за цим, методичного забезпечення роботи даної служби в країні, а також контроль за діяльністю органів Державного казначейства.

Головною задачею такого контролю є забезпечення: своєчасного, повного надходження доходів до бюджету, законності та своєчасності фінансування заходів, передбачених видатковою частиною бюджету, належного виконання учасниками фінансової діяльності своїх зобов'язань, державної дисципліни в усіх органах управління, які беруть участь у виконанні бюджету

На управління організації, аналізу виконання зведеного бюджету та позабюджетних фондів покладається організація виконання Державного бюджету і здійснення контролю за цим, підготовка пропозицій щодо забезпечення виконання Закону "Про

Матеріал представлений <http://kursovik1.ru/unikalnye-raboty-v-pdf> за

надходженням і використанням коштів державних позабюджетних фондів, регулювання фінансових взаємовідносин між державним бюджетом і державними позабюджетними фондами, накопичення та аналіз фінансово-економічних та статистичних даних для подання Верховній Раді, Уряду і Мінфіну.

У розрізі кодів бюджетної класифікації Державна Казначейська служба України проводить перевірку дотримання вимог Бюджетного кодексу України, закону про державний бюджет. Відкриття та забезпечення належного функціонування бюджетних рахунків для зарахування надходжень до бюджетів усіх рівнів є одним із найголовніших та найвідповідальніших напрямів роботи органів казначейської служби.

Від якісного проведення роботи з відкриття рахунків значною мірою залежить рівень організації всіх інших напрямків діяльності органів казначейства щодо обслуговування бюджетів за доходами, адже тому органи держказначейства здійснюють контроль за дотриманням вимог бюджетного законодавства щодо порядку та термінів відкриття та закриття рахунків. Вони здійснюють контроль за правильністю відкриття рахунків, забезпечують своєчасність їх відкриття. Згідно з законодавством рахунки для обліку надходжень мають бути відкриті на протязі 45 днів з дня прийняття закону про державний бюджет України на відповідний поточний рік.

Контролювання обліку доходів державного та місцевих бюджетів здійснюється органами казначейства програмним забезпеченням "Барс Мілленіум" АБС, яке дозволяє автоматизовано в режимі реального часу проводити та відображати всі операції з планування, надходження, розподілу та перерахування доходів бюджету по всіх рахунках бухгалтерського, бюджетного, управлінського та позабалансового обліку. Це дає можливість органам казначейства постійно здійснювати аналіз та контроль правильності відображення цих операцій в облікових регістрах.

Під час проведення контролю за надходженням коштів до бюджетів казначейство проводить співпрацю з органами доходів і зборів. Державна казначейська служба проводить перевірку звітів про виконання бюджетів за

доходами, які подають йому головні управління і вже тоді передає їх Міністерству доходів і зборів України для того, щоб можна було визначити можливе порушення бюджетного законодавства. Такий контроль, що проводиться до обміну інформаційними документами між цими органами, є дієвим, адже він сприяє в подальшому проведенню щомісячної звірки. Звірка платіжних документів та даних особового рахунка платника дозволяє шляхом перевірки даних, що є у відповідних органах казначейства та даних органів доходів і зборів, виявити розбіжності і встановити їх причини. Співпраця казначейської служби та органів доходів і зборів, однією з форм якої є проведення звіряння доходів, сприяє ефективності контролю за дотриманням бюджетного законодавства, що здійснюється казначейською службою. Казначейська служба разом з відповідними органами доходів і зборів за всіма кодами класифікації організовує щомісячні звірки на підставі даних про надходження до державного та місцевих бюджетів і відомостей розподілу коштів. За результатами контролю оформляється акт звірки, який надсилається разом із звітами про виконання дохідної частини бюджету до органів вищої ланки.

Важливим моментом роботи при виконанні бюджету за видатками є **складання та виконання паспортів бюджетних програм**, які формуються головними розпорядниками коштів державного бюджету підготовчому етапі та подання бюджетних запитів з використанням наведеної у них інформації, а після затвердження державного бюджету уже уточнюються відповідно до бюджетних призначень. Контрольними функціями за здійснення бюджетних програм зазвичай наділені головні розпорядники та контролюючі органи в межах своїх повноважень. Контроль проводиться для оцінки економічного ефекту від використання бюджетних коштів на реалізацію бюджетної програми та досягнення планової мети, виявлення проблем в процесі виконання бюджетної програми та розбір пропозицій щодо підвищення ефективності розподілення бюджетних коштів.

Не дає підстав для відкриття бюджетних асигнувань головним розпорядникам коштів, для ~~взяття паспортиції та погашення зобов'язань~~ та

фінансових зобов'язань відсутність затверджених паспортів бюджетних програм. Тому розпорядники та одержувачі бюджетних коштів зобов'язані обов'язково подавати до органів казначейства копії паспортів бюджетних програм, які забезпечують реалізацію контрольних повноважень за цільовим використанням бюджетних коштів.

Наступним блоком контрольних процедур органів казначейства є організація їх роботи в процесі доведення планових показників бюджетних розписів та формування кошторисів бюджетних установ.

Окремим блоком контрольних дій органів казначейства можна виділити ***організацію їх роботи щодо відкриття (виділення) бюджетних асигнувань.***

Як показує практичний досвід, на даний час доведення асигнувань із державного та місцевих бюджетів має деякі розбіжності. Тому доцільно буде розглянути порядок відкриття асигнувань з державного бюджету а також виділення коштів з місцевих бюджетів.

Проведення операцій з відкриття асигнувань із державного бюджету за видатками, не віднесеними до захищених статей, та наданням кредитів відбувається на підставі пропозицій щодо відкриття асигнувань, складених Казначейською службою і затверджених Міністерством фінансів України. Пропозиції складаються в розрізі головних розпорядників коштів з урахуванням ресурсної забезпеченості загального фонду бюджету, тобто очікуваних надходжень до бюджету та обсягів відкритих невикористаних асигнувань, а також наявних та прогнозних залишків коштів на єдиному казначейському рахунку.

Державна податкова інспекція –

Управління податковою роботою полягає в мобілізації прийомів і методів організації податкових відносин з метою забезпечення своєчасності сплати податків та інших платежів до бюджетів та державних цільових фондів. Необхідно зазначити, що управління в сфері оподаткування починається з законотворчої діяльності (встановлення переліку податків, інших платежів, визначення елементів системи оподаткування, розробка методики обчислення податків та форм розрахунків із бюджетом). Важливим напрямком роботи

платників податків та органів Державної податкової інспекції є планування податків, адже цей вид діяльності передбачає визначення сум податків та інших платежів, які повинні щороку надходити до бюджету для фінансування видатків держави. Для того щоб забезпечити виконання запланованих надходжень до бюджетів всіх рівнів, необхідно здійснювати контроль за правильністю нарахування та своєчасністю сплати державі податків та інших платежів як з боку платників податків, так і органів Державної податкової інспекції.

Органи Державної податкової інспекції України координують свою діяльність з фінансовими органами, органами Державного казначейства України, органами служби безпеки, внутрішніх справ, прокуратури, статистики, державними митною та контрольно-ревізійною службами, іншими контролюючими органами, установами банків, а також з податковими службами інших держав.

Основою податкової роботи є правове регламентування і справляння податків і зборів. Функцію прийняття законодавчих актів в податковій сфері здійснюють вищі органи державної влади. Підготовкою законопроектів з питань оподаткування в Україні займаються Кабінет Міністрів України та Міністерство доходів і зборів України, приймає закони Верховна Рада України.

Організація роботи щодо забезпечення належного виконання поставлених завдань із надходження податків, зборів та інших платежів, а також єдиного внеску до бюджетів та державних цільових фондів:

1. Проведення розроблення та доведення до структурних підрозділів: завдань із забезпечення збору платежів до бюджетів; організаційних заходів щодо забезпечення виконання завдань із надходження платежів до бюджету, встановлених наказами
2. Розроблення та доведення до структурних підрозділів: завдань із забезпечення збору платежів до бюджетів; організаційних заходів щодо забезпечення виконання завдань із надходження платежів до бюджету.
3. Здійснення аналізу стану забезпечення надходжень до бюджетів усіх рівнів у розрізі джерел доходів, структурних підрозділів, за видами економічної

діяльності та визначальними платниками податків, виявлення резервів їх збільшення.

4. Здійснення аналізу зведених звітів.
5. Організація та забезпечення контролю за своєчасністю сплати податку на додану вартість юридичними особами.
6. Організація та контроль за своєчасністю сплати податку на прибуток задекларованим показникам, здебільшого підприємств будь-якої організаційно-правової форми; банківських установ; страховиків; неприбуткових установ та організацій; нерезидентів; інших платників податку.
7. Організація та контроль за поданням платниками податків передбаченої законом звітності з ПДВ (декларацій, розрахунків) юридичними особами
8. Організація та контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати: військового збору; податку на доходи фізичних осіб; єдиного податку; єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; податку на додану вартість фізичних осіб; державного мита; податку на майно з фізичних осіб (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та плати за землю); туристичного збору з фізичних осіб; збору за місця для паркування транспортних засобів.
9. Проведення моніторингу: результатів співставлення податкових зобов'язань та податкового кредиту платників ПДВ по контрагентах з метою виявлення суб'єктів, які використовуються для ухилення від оподаткування; щодо реєстрації податкових накладних у ЄРПН щодо реєстрації, перереєстрації платників ПДВ та анулювання реєстрації платників ПДВ.

Найважливішими складовими процесу планування та підготовки проведення перевірок є формування інформаційного масиву даних про платників податків, вибірка об'єктів для проведення документальних перевірок, дотримання податкового законодавства, підготовка планів та графіків документальних перевірок на наступний рік. Документальна

перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства проводиться за місцезнаходженням об'єкта, у якого буде відбуватися перевірка. Відповідно до Указу Президента України від 23.07.1998р. з метою зменшення втручання органів ДПС у підприємницьку діяльність наголошено, що органи податкової інспекції мають право здійснювати перевірку фінансово-господарської діяльності підприємства не рідше одного разу на два роки але і не частіше, ніж один раз на календарний рік.

Контроль сплати податків та усіх інших платежів здійснюють органи Державної податкової служби на підставі поданої звітності платниками податків. Тому працівник служби, отримавши подану суб'єктом господарювання звітність, візуально в присутності платника повинен здійснити перевірку всіх форм звітності на предмет наявності коду ЄДРПОУ, ідентифікаційного коду ДРФО, підписів посадових осіб, печаток, одиниць вимірювання, коду пільг в формі 1-ПП, наявності ознаки звітного періоду та реєструє подану звітність у комп'ютерній мережі в розрізі поданих форм. Після закінчення реєстрації і занесення нарахованих сум платежів у базу даних, працівник, який прийняв звітність, на тій самій отриманій звітності і на звітності, яка залишається у платника, ставить реєстраційний номер згідно з даними комп'ютерної мережі, іменний штамп і дату її подання.

Сформовані реєстри поданої звітності та нарахованих сум у розрізі видів податків та суб'єктів підприємництва зберігаються в комп'ютерній мережі, їх можуть використовувати зацікавлені служби податкової адміністрації. Одночасно реєстри нарахованих сум податків і у роздрукованому вигляді та на магнітних носіях наступного робочого дня передаються у відділ обробки облікової інформації для проведення нарахувань відповідно до карток особових рахунків. Маючи реєстри нарахованих сум податків, працівники відділу обробки облікової інформації вносять їх у картки особових рахунків і вже тоді проводять аналіз нарахованих сум на предмет достовірності. Потім на підставі електронних баз даних працівники відділу приймання звітності за

допомогою спеціального розробленого програмного забезпечення формують реєстри звітності:

- яка пройшла повний контроль
- яка пройшла частковий контроль (не пройшла арифметичного, а пройшла логічний, але це не впливає на зниження податків);
- яка не пройшла арифметичного контролю (логічний пройшла або не пройшла);
- яка не пройшла логічного контролю.

Державна аудиторська служба України –

До головних завдань проведення аудиту можна віднести:

- розробка аналізу та перевірки дотримання законодавства під час розроблення, затвердження та виконання програми; дієвості планування, управління та цільового використання державних коштів та місцевих бюджетів для виконання програми, оцінка їх ефективного використання; результативного виконання завдань і заходів програми, досягнення цілей та очікуваних результатів; організаційного рівня, нормативно-правового, фінансового забезпечення програми; дотримування законодавства та ефективності діяльності об'єкта аудиту під час виконання програми; чіткої правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності фінансової та бюджетної звітності об'єкта аудиту; функціонування системи внутрішнього контролю і стану внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів;

- Рекомендація щодо пропозицій та щодо усунення виявлених під час аудиту недоліків і порушень та запобігання їх.

Є такі етапи організації аудиту:

- планування та організація аудиту минулий аналіз роботи об'єкта аудиту, розробка планування, складення та ухвалення програми аудиту.

Складанням програми організації проведення аудиту займається керівник аудиту і подає на схвалення керівникові органу Державної аудиторської служби або одному з його заступників. Керівник аудиту подає на ознайомлення програму планування аудиту об'єкту аудиту одним із способів

- здійснення аудиторських процедур, формування, оформлення аудиторських доказів, підготування висновків аудитора, пропозицій і рекомендацій;

- звітування за результатами аудиту та реалізація результатів проведення аудиту шляхом оформлення та узгодження з об'єктом аудиту проєкту звіту про результати проведення аудиту, підписання протоколу узгодження результатів аудиту, формування, підписання звіту та подання його об'єкту аудиту;

- проведення моніторингу виконання поданих за результатами аудиту пропозицій та рекомендацій, результатів їх впровадження.

Документування проведення аудиторської перевірки здійснюється у паперовій формі.

Під час проведення аудиту з метою аналізування та отримання аудиторських доказів можливе здійснення збору інформації, а саме отримання від учасника аудиту потрібної документації, інформації такими способами:

- за письмовим запитом органу Держаудитслужби;

- аудиторами за місцем знаходження учасника аудиту. Результати збору інформації зокрема зустрічних звірок у такий спосіб зображені у довідці, що повинна підписатися державним аудитором а також керівником учасника аудиту що пізніше додається у звіт.

-Аудит порганізовується згідно із затвердженим планом проведення заходів державного фінансового контролю, який розміщується на головному веб-сайті Державної удиторської служби.

Для проведення контрольно ревізійних перевірок, оформляється у двох примірниках направлення за спеціальним зразком Міністерства фінансів повинен підписати керівник Державно аудиторської служби.

Державні аудитори подають керівнику об'єкта аудиту або його заступнику направлення в той день коли почався аудит за місцезнаходженням об'єкта.

- Повідомлення про проведення аудиту надсилається до об'єкту аудиту, але це повинно бути не пізніше ніж 5 днів до його проведення

- Тривалість здійснення аудиту не повинно становити більше 120 робочих днів.

- Аудит проводиться групою державних аудиторів.

Керуючим групою аудиторів здійснює керівник аудиту, якого обирають із складу групи державних аудиторів.

Чисельність, склад осіб групи аудиторів, терміни для проведення аудиту пизначає керівник органу Держаудитслужби відповідно до вирішення поставлених завдань аудиту.

Термін проведення перевірки може бути продовжено але лише за рішенням керівника органу Держаудитслужби або його заступника з одночасним внесенням в установленому порядку потрібних змін до плану проведення заходів державного фінансового контролю.

Якщо виникне ситуація яка потребуватиме продовження строку проведення аудиту, то державні аудитори зобов'язані представити керівнику об'єкта аудиту чи його заступнику направлення з відміткою про продовження строку його дії. А в разі зміни стерміну проведення аудиту після внесення змін до плану проведення контрольних заходів державного фінансового контролю нове направлення не оформляється.

Може виникнути ряд обставин, що перешкоджають проведенню аудиту, у цьому випадку державний аудитор складає і підписує в двох примірниках акт про неможливість проведення аудиту. Причинами для перешкод може бути: недопущення, аудиторів на об'єкт аудиту, відсутність ведення бухгалтерського обліку, ненадання потрібних для перевірки установчих документів, та інші причини які є незалежними від органу Держаудитслужби причини